

ROCZNIK TOMISTYCZNY
3 (2014)

ROCZNIK TOMISTYCZNY
3 (2014)

ΘΩΜΙΣΜΟΣ ΤΑ ΧΡΟΝΙΚΑ
ANNARIUS THOMISTICUS
THOMISTIC YEARBOOK
THOMISTISCHE JAHRBUCH
ANNUAIRE THOMISTIQUE
ANNUARIO TOMISTICO
TOMISTICKÁ ROČENKA

ROCZNIK TOMISTYCZNY
3 (2014)

Naukowe Towarzystwo Tomistyczne
WARSZAWA

KOMITET REDAKCYJNY / EDITORIAL BOARD:

Michał Zembrzusi (sekretarz / secretary), Maciej Słęcki, Magdalena Płotka (zastępca redaktora naczelnego / deputy editor), Dawid Lipski, Izabella Andrzejuk, Artur Andrzejuk (redaktor naczelny / editor-in-chief)

RADA NAUKOWA / SCIENTIFIC COUNCIL: Adam Wielomski, Stanisław Wielgus, Tomasz Stępień, Antoni B. Stępień, Sławomir Sobczak, Arkady Rzegocki, Andrzej Maryniarczyk, Marcin Karas, Krzysztof Kalka, Marie-Dominique Goutierre, Mieczysław Gogacz, Paul J. Cornish, Mehmet Zeki Aydin, Wojciech Falkowski, Artur Andrzejuk, Anton Adam.

RECENZENCI / REVIEWERS

Antoni B. Stępień
Marie-Dominique Goutierre
Marek Prokop

REDAKCJA JĘZYKOWA / LANGUAGE EDITORS

Maciej Igielski (język polski), Adam Filipowicz (łacina, greka), Magdalena Płotka (łacina, angielski), Izabella Andrzejuk (francuski), Michał Zembrzusi (łacina)

PROJEKT OKŁADKI

Mieczysław Knut

OPRACOWANIE GRAFICZNE, SKŁAD I ŁAMANIE

Maciej Głowacki

© Artur Andrzejuk / Naukowe Towarzystwo Tomistyczne (wydawca / editor)

Warszawa 2014

ISSN 2300-1976

Rocznik Tomistyczny ukazuje się dzięki pomocy Jacka Sińskiego

Redakcja Rocznika Tomistycznego

ul. Klonowa 2/2

05-806 Komorów

POLSKA

Druk i dystrybucja:

WYDAWNICTWO von borowiecky

05-250 Radzymin

ul. Korczaka 9E

tel./fax (0 22) 631 43 93

tel. 0 501 102 977

www.vb.com.pl

e-mail: ksiegarnia@vb.com.pl

WYDAWNICTWO
von borowiecky

Spis treści

Od Redakcji.....	9
Andrzej Maryniarczyk	
Cóż po filozofii św. Tomasza z Akwinu w czasach postmetafizycznych?	11
Artur Andrzejuk	
Etyka chronienia osób. Zarys problematyki.....	23

Rozprawy i artykuły

Mikołaj Krasnodębski	
Teoria osobowych relacji istnieniowych jako fundament rodziny w filozofii Mieczysława Gogacza.....	45
Magdalena Płotka	
Praktyczny wymiar poznania samego siebie w ujęciu Tomasza z Akwinu.....	61
Michał Zembrzuski	
Czy poznanie jest wyższe niż miłość? Uzasadnienie wyższości intelektu nad wolą w ujęciu Tomasza z Akwinu.....	75
Sławomir Kozerski	
Stosunek cnót do uczuć w filozofii św. Tomasza z Akwinu, na przykładzie cnoty męstwa.....	99
Paula Belina-Prażmowska	
Dlaczego czynimy zło? Trójpodział przyczyn zła moralnego według św. Tomasza z Akwinu.....	113
Grzegorz Baranowski	
Sprawiedliwość i cnota sprawiedliwości jako podstawa etyki prawniczej.....	129
Jakub Wójcik	
Pryncypia pedagogiki. Wokół filozoficznych podstaw wychowania w ujęciu Mieczysława Gogacza.....	139
Izabella Andrzejuk	
Etyka w służbie ascetyki. Rola cnót moralnych w życiu duchowym człowieka w ujęciu Aleksandra Żychlińskiego.....	157
Agnieszka Klimska	
Znaczenie uzasadnień filozoficzno-etycznych dla koncepcji zrównoważonego rozwoju.....	173
Marcin Klimski	
Antropocentryczna a biocentryczna koncepcja etyki środowiskowej na przykładzie ujęć Tadeusza Ślipki i Zdzisławy Piątek.....	187
Artur Andrzejuk	
Etyka pracownika nauki.....	205

Tłumaczenia

Piotr Roszak Mariologia światła. Komentarz do przekładu kazania <i>Lux orta</i> św. Tomasza z Akwinu.....	219
Tomasz z Akwinu Kazanie <i>Lux orta</i> (tłum. Piotr Roszak).....	223
Artur Andrzejuk Lekcja I Komentarza Tomasza z Akwinu do <i>Etyki Nikomachejskiej</i> . Wstęp Tłumacza.....	241
Tomasz z Akwinu Komentarz do <i>Etyki Nikomachejskiej</i> . Lekcja I (tłum. Artur Andrzejuk).....	244
Fernand Van Steenberghe Tomizm (tłum. Izabella Andrzejuk).....	255

Sprawozdania i recenzje

Michał Zembrzuski Sprawozdanie z „Symposium z okazji uroczystości św. Tomasza z Akwinu”.....	267
Radosław Siemionek Czy istnieje etyka niezależna względem Objawienia? Na marginesie książki Ralpa McInerney’ego <i>Zagadnienie etyki chrześcijańskiej</i>	273
Izabella Andrzejuk Recenzja: J. Zatorowski, <i>Synderesis et conscientia. Koncepcja podmiotowej normy moralnej w tekstach Tomasza z Akwinu – jej źródła i kontynuacje</i> , red. M. Zembrzuski, A. Andrzejuk, Wydawnictwo von borowiecky, Warszawa 2013, ss. 236.....	289
Artur Andrzejuk Recenzja: Św. Tomasz z Akwinu, <i>O cnotach rozumu. Komentarz do VI księgi „Etyki nikomachejskiej” Arystotelesa</i> , przekład i opracowanie M. Głowala, J. Kostaś, M. Otlewska, W. Ziółkowski, Wrocław 2010, ss. 211.....	293

Polemiki i dyskusje

Urszula Wolska Dyskusja nad książką Artura Andrzejuka pt. <i>Metafizyka obecności. Wstęp do teorii relacji osobowych</i> , Warszawa 2012, ss. 508.....	299
Marek P. Prokop Tomasz z Akwinu – teolog czy filozof. Kilka uwag do artykułu W. Golonki: <i>St Thomas d’Aquin en tant que philosophe: le problème des sources</i> „Rocznik Tomistyczny” 2(2013), s. 183 – 194.....	327
Nota o Autorach.....	337

Table of contents

Editorial	9
Andrzej Maryniarczyk What's after Thomas Aquinas' philosophy in postmetaphysical times?	11
Artur Andrzejuk Ethics of person protection. An outline of problems	23

Dissertations and articles

Mikołaj Krasnodębski Theory of personal existential relations as a foundation of family in Mieczysław Gogacz's philosophy	45
Magdalena Płotka Practical aspect of self-cognition in Thomas Aquinas' account	61
Michał Zembrzuski Is cognition better than love? Justification of intellect's superiority over will in Thomas Aquinas' account	75
Sławomir Kozerski The relation between virtues and feelings in Thomas Aquinas' philosophy. An example of fortitude	99
Paula Belina-Prażmowska Why do we do evil? Tripartite division of moral evil according to Thomas Aquinas	113
Grzegorz Baranowski Justice and virtue of justice as the basis of legal ethics	129
Jakub Wójcik The principle of pedagogy. On the philosophical background of upbringing in Mieczysław Gogacz's account	139
Izabella Andrzejuk Ethics serving ascethics. The role of moral virtues in human spiritual life in Aleksander Żychliński's account	157
Agnieszka Klimska The importance of philosophical and ethical justification for the concept of sustainable development	173
Marcin Klimski Anthropocentric and biocentric account of environmental ethics on example of Tadeusz Ślipko's and Zdzisława Piątek's versions	187
Artur Andrzejuk Ethics of scholars	205

Translations

Piotr Roszak Mariology of light. Commentary and translation of Thomas Aquinas sermon <i>Lux orta</i>	219
--	-----

Thomas Aquinas Sermon <i>Lux orta</i> (transl. Piotr Roszak).....	223
Artur Andrzejuk Commentary on <i>Nicomachean Ethics</i> . Lesson I Translator's introduction.....	241
Thomas Aquinas Commentary on <i>Nicomachean Ethics</i> . Lesson I (transl. Artur Andrzejuk).....	244
Fernand Van Steenberghe Thomism (transl. Izabella Andrzejuk).....	255

Reports and reviews

Michał Zembrzuski Report on the "Symposium on the occasion of celebration of Thomas Aquinas".....	267
Radosław Siemionek Is there an independent on revelations ethics? On the margins of a book by Ralph McInerny <i>Question of christian ethics</i>	273
Izabella Andrzejuk Review: J. Zatorowski, <i>Synderesis et conscientia. Koncepcja podmiotowej normy moralnej w tekstach Tomasza z Akwinu – jej źródła i kontynuacje</i> , ed. M. Zembrzuski, A. Andrzejuk, Wydawnictwo von borowiecky, Warsaw 2013, pp. 236.....	289
Artur Andrzejuk Św. Tomasz z Akwinu, <i>O cnotach rozumu. Komentarz do VI księgi "Etyki nikomachejskiej" Arystotelesa</i> , transl. M. Głowala, J. Kostaś, M. Otlewska, W. Ziółkowski, Wrocław 2010, pp. 211.....	293

Controversy and discussions

Urszula Wolska Debate on book by Artur Andrzejuk <i>Metafizyka obecności. Wstęp do teorii relacji osobowych</i> , Warsaw 2012, pp. 508.....	299
Marek P. Prokop Thomas Aquinas - theologian or philosopher. Some remarks on W. Golonka's article: <i>St Thomas d'Aquin en tant que philosophe: le problème des sources</i> „Rocznik Tomistyczny” 2(2013), p. 183 – 194.....	327

Note about authors.....	337
-------------------------	-----

Nota o Autorach

Artur Andrzejuk – prof. dr hab., prof. Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie (PUNO) oraz Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego (UKSW), na którego Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej kieruje Katedrą Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej. Autor szeregu publikacji z zakresu filozofii i teologii średniowiecznej, tomizmu, etyki i klasycznej filozofii człowieka. Interesuje się problematyką uczuć, sprawności i cnót moralnych, relacji osobowych. Jest uczniem Profesora Mieczysława Gogacza.

Izabella Andrzejuk – dr, wykładowca w Wyższej Szkole Stosunków Międzynarodowych i Amerykanistyki w Warszawie i Wyższej Szkole Komunikowania, Politologii i Stosunków Międzynarodowych w Warszawie oraz na studiach niestacjonarnych Ochrony Środowiska na UKSW. Jest autorką ponad dwudziestu artykułów o tematyce filozoficznej. Zainteresowania naukowe: historia filozofii (arystotelizm, tomizm, filozofia polska); filozofia, etyka, klasyczna teoria człowieka, filozoficzne podstawy mistyki. Napisała książkę pt. *Filozofia przyjaźni. Tomasz z Akwinu* (Warszawa 2007).

Grzegorz Baranowski – mgr, absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego, pracę magisterską poświęcił koncepcji pokoju w teorii prawa Immanuela Kanta oraz realizacji tej idei w prawie UE. Interesuje się historią prawa, filozofią prawa, a także biojursprudencją.

Paula Belina-Prażmowska – mgr, doktorantka na Wydziale Teologicznym UKSW. Magisterium uzyskała na podstawie pracy pt. *Sokratejska idea niewiedzy jako źródła zła moralnego a etyka św. Tomasza z Akwinu – analiza porównawcza*, za którą otrzymała w 2011 r. Nagrodę im. Prof. Mieczysława Gogacza. Obecnie pracuje nad relacjami pomiędzy antropologią a teologią moralną u Pelagiusza. Interesuje się historią teologii moralnej i etyki chrześcijańskiej.

Agnieszka Klimska – dr nauk humanistycznych w zakresie filozofii, asystent w Instytucie Ekologii i Bioetyki na WFCH UKSW. Jej zainteresowania naukowe skupiają się przede wszystkim wokół problematyki

zrównoważonego rozwoju, w tym jego filozoficznych implikacji, a także etycznych aspektów zagrożeń cywilizacyjnych.

Marcin Klimski – dr nauk humanistycznych w zakresie filozofii, asystent w Katedrze Ekofilozofii i Edukacji Ekologicznej Instytutu Ekologii i Bioetyki WFCh UKSW. Główne zainteresowania naukowe dotyczą możliwości implementacji zasad etyki środowiskowej do praktyki oraz badań stanu świadomości ekologicznej różnych grup społecznych.

Sławomir Kozerski – mgr, ukończył studia na wydziale Filozofii Chrześcijańskiej UKSW. Za pracę pt. *Stosunek cnót do uczuć w filozofii św. Tomasa z Akwinu na przykładzie cnoty męstwa*, za którą otrzymał w 2012 r. Nagrodę im. Prof. Mieczysława Gogacza. Interesuje się problematyką antropologii tomistycznej, a w szczególności teorią cnót w ujęciu św. Tomasa z Akwinu.

Mikołaj Krasnodębski – dr, absolwent UKSW, uczeń prof. M. Gogacza. Dotychczas opublikował: *Hołd* (1995); *Oderwanie* (1997), *Dusza i ciało* (Warszawa 2004), *Człowiek i paideia* (Warszawa 2008 i 2009), *W poszukiwaniu duchowej elegancji* (Chicago-Warszawa 2011), *Zarys dziejów ateńskiej historii wychowania* (Warszawa 2011), *Integralna antropologia wychowania* (Białystok 2013); zredagował: *Nowy nauczyciel – nowa edukacja* (z M. Lejzerowicz, T. Stankiewicz, Warszawa 2014); *Myśl pedagogiczna neoscholastyki i neotomizmu* (z A. Murzynem, Warszawa 2014). Pomysłodawca i redaktor naczelny „Zeszytów Naukowych SWPR – Seria Pedagogiczna” (rocznik). Dotychczas ukazało się 5 tomów. Prowadzi badania i wykłada historię filozofii, antropologię filozoficzną i filozofię wychowania.

Andrzej Maryniarczyk SDB – ks. prof. dr hab., uczeń i następca Mieczysława A. Krąpca w Katedrze i Zakładzie Metafizyki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (którymi kieruje od 1996 r.). Studia filozoficzno-teologiczne odbył w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Krakowie. W roku 1983 uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie filozofii na podstawie rozprawy pt. *Metoda separacji a metafizyka*, napisanej pod kierunkiem M. A. Krąpca. Habilitował się na KUL w 1991 r. na podstawie pracy *System metafizyki. Analiza przedmiotowo-zbornego poznania*. Był redaktorem naczelnym wydawanej przez Polskie Towarzystwo Tomasa z Akwinu *Powszechnej Encyklopedii*

Filozofii oraz *Encyklopedii Filozofii Polskiej*. Wypromował kilkudziesięciu doktorów i ponad stu magisterów z filozofii. Należy do wielu polskich i zagranicznych towarzystw naukowych.

Magdalena Płotka – dr, kierownik (p/o) Katedry Historii Filozofii Polskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Jej zainteresowania naukowe skupiają się wokół średniowiecznej filozofii praktycznej, historii filozofii polskiej w XV i XVI wieku, paleografii łacińskiej oraz filozofii współczesnej. Jest autorką książki *Metafizyka i semantyka. Filozofia Jana Wersora* (Warszawa, 2013) oraz szeregu artykułów naukowych (w „Rocznikach Filozoficznych”, „Edukacji filozoficznej”, „Filo-sofiji”, „Roczniku Tomistycznym” i in.).

Piotr Roszak – ks. dr hab., adiunkt w Zakładzie Teologii Fundamentalnej i Religiologii Wydziału Teologicznego UMK w Toruniu; profesor stowarzyszony Uniwersytetu Nawarry w Pampelunie (Hiszpania), gdzie obronił doktorat poświęcony pojęciu misterium w myśli Tomasza z Akwinu; redaktor naczelny czasopisma „Scientia et Fides” oraz red. serii „Scholastica Thoruniensia”, w której publikowane są tłumaczenia komentarzy biblijnych Tomasza z Akwinu (*Wykład Listu do Kolosan*, Toruń 2012); ostatnio opublikował monografię *Wiarygodność i tożsamość. Teologia wiary św. Tomasza z Akwinu a współczesność*, Kraków 2013.

Radosław Siemionek – mgr, doktorant w Zakładzie Filozofii Chrześcijańskiej Wydziału Teologii UAM. Obecnie pisze pracę doktorską podejmującą problem istnienia etyki niezależnej względem Objawienia w myśli św. Tomasza z Akwinu. Interesuje się etyką w starożytności i średniowieczu, a szczególnie problematyką filozofii prawa, głównie prawa naturalnego.

Fernand van Steenberghen – ur. 13 lutego 1904 w Saint Josse-ten-Noode, zm. 16 kwietnia 1993 w Brukseli. Wybitny XX-wieczny historyk filozofii, filozof oraz mediewista. Znany także jako adwersarz É. Gilsona w dyskusjach na temat charakteru filozofii średniowiecznej. Autor wielu dzieł z zakresu filozofii (w tym filozofii średniowiecznej), z których najbardziej znane to *Aristotele en Occident: les origines de l'aristotélisme parisien* oraz *La philosophie au XIIIe siècle* (przetłumaczone na język polski przez E. I. Zielińskiego i wydane w 2005 roku pod tytułem: *Filozofia w wieku XIII*).

Jakub Wójcik – dr, w 1968 r. uzyskał stopień magistra matematyki na Uniwersytecie Warszawskim. W latach 1964-2006 uczył matematyki w warszawskich szkołach średnich. Działalność wychowawczą doskonalił uczestnicząc w seminariach naukowych z zakresu pedagogiki ze szczególnym uwzględnieniem dydaktyki. Doświadczenie pedagogiczne pogłębiał pracując m. in. w Stołecznym Ośrodku Metodycznym, gdzie prowadził doskonalenie nauczycieli matematyki. W latach 1982-1986 studiował teologię w Instytucie Studiów nad Rodziną Akademii Teologii Katolickiej, gdzie od 1987 do 2012 roku prowadził zajęcia z antropologii filozoficznej oraz filozoficznych podstaw pedagogiki. Doktorat z filozofii uzyskał pod kierunkiem prof. dr. hab. Mieczysława Gogacza w 1986 r. w ATK na podstawie pracy *Rola pracy w kształtowaniu rodziny jako wspólnoty osób w świetle filozofii św. Tomasza z Akwinu*, recenzowanej przez arcybiskupa prof. Kazimierza Majdańskiego i prof. Tadeusza Pszczołowskiego. Uczestniczy aktywnie w seminariach i konferencjach w ramach prac Katedry Historii Filozofii w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego.

Michał Zembrzusi – dr, adiunkt w Katedrze Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKSW. Pracę doktorską poświęcił tematyce zmysłów wewnętrznych w koncepcji św. Tomasza z Akwinu. Interesuje się problematyką epistemologiczną w starożytności i średniowieczu, a szczególnie problematyką pamięci i teorią intelektu możliwościowego i czynnego. Jest współredaktorem książek w serii „Opera Philosophorum Medii Aevii”. W jej ramach w 2012 opublikował autorską monografię zatytułowaną: *Tomasz z Akwinu. Komentarz „O pamięci i przypominaniu”*.